

RAAP-NOTITIE 3341

**Plangebied Zijtak OZ 104
te Nieuw Amsterdam**

Gemeente Emmen

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Exitus Bedrijfsontwikkeling B.V. namens Mts. Akkerman

Titel: Plangebied Zijtak OZ 104 te Nieuw Amsterdam, gemeente Emmen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: december 2009

Auteurs: *D. van den Berg & drs. B.I. van Hoof*

Projectcode: EMZIJ

Bestandsnaam: NO3341_EMZIJ.doc

Projectleider: drs. B.I. van Hoof

Projectmedewerker: D. van den Berg

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 38271

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.   telefoon: 0294-491 500

Leeuwenveldseweg 5b   telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp   E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Exitus Bedrijfsontwikkeling B.V. namens Mts. Akkerman
- *aanleiding onderzoek*: nieuwbouw vleeskuikenstal
- *datum uitvoering veldwerk*: 3 december 2009

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied bevindt zich in het zuidoosten van Nieuw Amsterdam, ten oosten van de zijtak Oostzijde, ter hoogte van huisnummer 104. De nieuwbouw is gepland ten noorden van de bestaande stallen (zie figuur 1).
- *plaats*: Nieuw Amsterdam
- *gemeente*: Emmen
- *provincie*: Drenthe
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 17H
- *plangebied in gebruik als*: akker en opslag aardappelen
- *oppervlakte plan-/onderzoeksgebied*: ca. 0,2 ha
- *hoekpunten plangebied (X/Y)*:

zuidwest :	255.036 / 525.097
zuidoost :	255.126 / 525.083
noordwest :	255.039 / 525.119
noordoost :	255.130 / 525.106

Onderzoeksvragen

Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is? Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische trefkans*: volgens de IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden; Deeben, 2008) geldt voor het plangebied een middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Volgens de richtlijnen van de provincie Drenthe moet in gebieden met een middelhoge trefkans in eerste instantie een

verkennend booronderzoek (archeologisch booronderzoek met een boordichtheid van 6 boringen per hectare en een minimum van 6 boringen per plan) worden uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek dient om een betrouwbare indruk van de gaafheid van de bodem te geven. Waar de bodem intact is, moet daarna vervolgonderzoek plaatsvinden. Dit karterende onderzoek bestaat uit booronderzoek met megaboringen (edelmanboor met een diameter van 15 cm) en een boordichtheid van 20 boringen per hectare. De relevante, met de megaboor opgeboorde lagen moeten worden gezeefd over een zeef met een maaswijdte van maximaal 4 mm. Het zeefresidu wordt macroscopisch bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem):*
  - in plangebied: geen
  - in de directe nabijheid (< 300 m): geen

Historische gegevens

- *historische kaarten:* gedetailleerde kaarten van voor het midden van de 19e eeuw zijn voor het plangebied niet bekend. Op de diverse kadastrale en topografische kaarten van rond het midden van de 19e eeuw kaarten ligt het plangebied binnen een grotendeels onontgonnen veengebied. De Hoogeveensche Vaart is al wel aangelegd en langs de vaart staat het gehucht Nieuw Amsterdam aangegeven. De zijtak van de vaart waarlangs het plangebied ligt, is ook al gegraven, maar er bevindt zich nog geen bebouwing langs. Op de jongere topografische kaarten ontwikkeld het gehucht zich steeds verder tot een dorp van enige omvang. Op de kaarten van 1904 en jonger staat de boerderij ten westen van het plangebied afgebeeld. De huidige stallen ten zuiden van het plangebied staat nog niet afgebeeld op de topografische kaart uit 1975, maar wel op de kaart uit 1985 (bovenvermelde kaarten zijn geraadpleegd via <http://watwaswaar.nl>).
- *andere bronnen:* in 1850 kocht de Drentsche Landontginningmaatschappij te Amsterdam veengronden aan (het Amsterdamsche Veld). In 1852 werd daar Nieuw-Amsterdam gesticht. Kort na het gereedkomen van de Verlengde Hoogeveensche Vaart in 1860 ontstond ook aan dit kanaal een dorp. Het heette eerst Bumaveen, maar met het reeds sinds 1852 bestaande Nieuw-Amsterdam bij het Dommerskanaal ging op den duur ook dit dorp Nieuw-Amsterdam heten (<http://www.encycopediedrenthe.nl>).

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart:* veengronden met een veenkoloniaal dek en zand ondieper dan 120 cm met humuspodzol (Stiboka, 1978: code iVp).
- *geomorfologie volgens ARCHIS:* veenkoloniaal ontginningsvlakte; in het westen hooggelegen en in het oosten van het plangebied laaggelegen (codes resp. 2M45 en 2M44).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen zijn gezet in een grid van 30 x 20 m
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 2 cm en edelmanboor met een diameter van 15 cm (megaboor).
- *totaal aantal boringen*: 1 megaboring en 8 gutsboringen.
- *minimaal geboorde diepte*: 0,55 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,2 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlint

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagopeenvolging van de bodem in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De top van de laagopeenvolging bestaat uit een 0,15 tot 0,35 m dikke bouwvoor (bruingrijs of donkerbruingrijs, zwak siltig, matig humeus en matig fijn zand). Hieronder bevindt zich in de boringen 2 t/m 9 een 0,1 tot 0,65 m dikke verstoorde laag (geel- of bruingrijs, zwak siltig, matig fijn zand met zandbrokken). Onder deze verstoorde laag en in boring 1 onder de bouwvoor ligt dekzand (matig fijn, zwak tot matig siltig, soms humeus, grijsbruin tot geelgrijs zand). In boring 1 is in de top van het dekzand een podzolbodem aanwezig. Een podzolbodem bestaat van boven naar beneden uit een A-horizont (accumulatielaag), een E-horizont (uitspoelingslaag), een B-horizont (inspoelingslaag) en een C-horizont (onveranderd moedermateriaal). Podzolbodems ontstaan in relatief hoge en droge zandgronden. Dit waren in de Steentijd bij uitstek de locaties voor nederzettingen. In de boringen 2, 3, 7, 8 en 9 is de top van het dekzandpakket verstoord. De boringen 4, 5 en 6 zijn gezet in het lager gelegen en dus nattere deel van het plangebied. De top van het dekzand is hier humeus. Bodemvorming is in deze boringen niet waargenomen.
- *mate van verstoring*: de bodem van het plangebied is, behalve in de boringen 1, 4, 5 en 6, ernstig verstoord. Om de begrenzing van het gebied met een podzolbodem te bepalen, zijn rondom boring 1 de aanvullende boringen 8 en 9 gezet (zie figuur 1). In deze boringen is waargenomen dat de bodem is verstoord. Binnen het plangebied is de omvang van het gebied met een podzolbodem dus zeer beperkt.
- *archeologische indicatoren*: in het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Van boring 1 is de top van het dekzand bemonsterd met de megaboor en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. In het zeefresidu zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De laagopeenvolging van de bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde zandlaag op dekzand. In het dekzand is in één boring een podzolbodem waargenomen. Ter hoogte van deze boring zijn een megaboring (Edelmanboring met een diameter van 15 cm) en 2 aanvullende gutsboringen gezet. De bodemopbouw is in het grootste deel van het plangebied ernstig verstoord. Tijdens het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. Er zijn geen aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen aangetroffen. De geplande ingrepen kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Indien bij de uitvoering van de civieltechnische werkzaamheden onverhoopt toch grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij gemeente en/of de provinciaal archeoloog van Drenthe.

- *contactpersoon gemeente*: drs. E. van der Kuijl (gemeente Emmen, afdeling FRO, Postbus 30001, 7800RA, Emmen. tel. 0591-685555).
- *provinciaal archeoloog Drenthe*: dr. W.A.B. van der Sanden (Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401KV, Assen. tel. 0592-305932).
- *contactpersoon RAAP*: drs. B.I. van Hoof (tel. 0512-589140).

Literatuur

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stiboka, 1978. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 17 Oost Emmen*. Stiboka, Wageningen.

Deeben, J.H.C. (red.), 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie. *Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).

Robas Producties, 1989. *Historische Atlas Drenthe. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. Uitgeverij Robas Producties, Den IJp.

Overzicht van figuren en tabellen

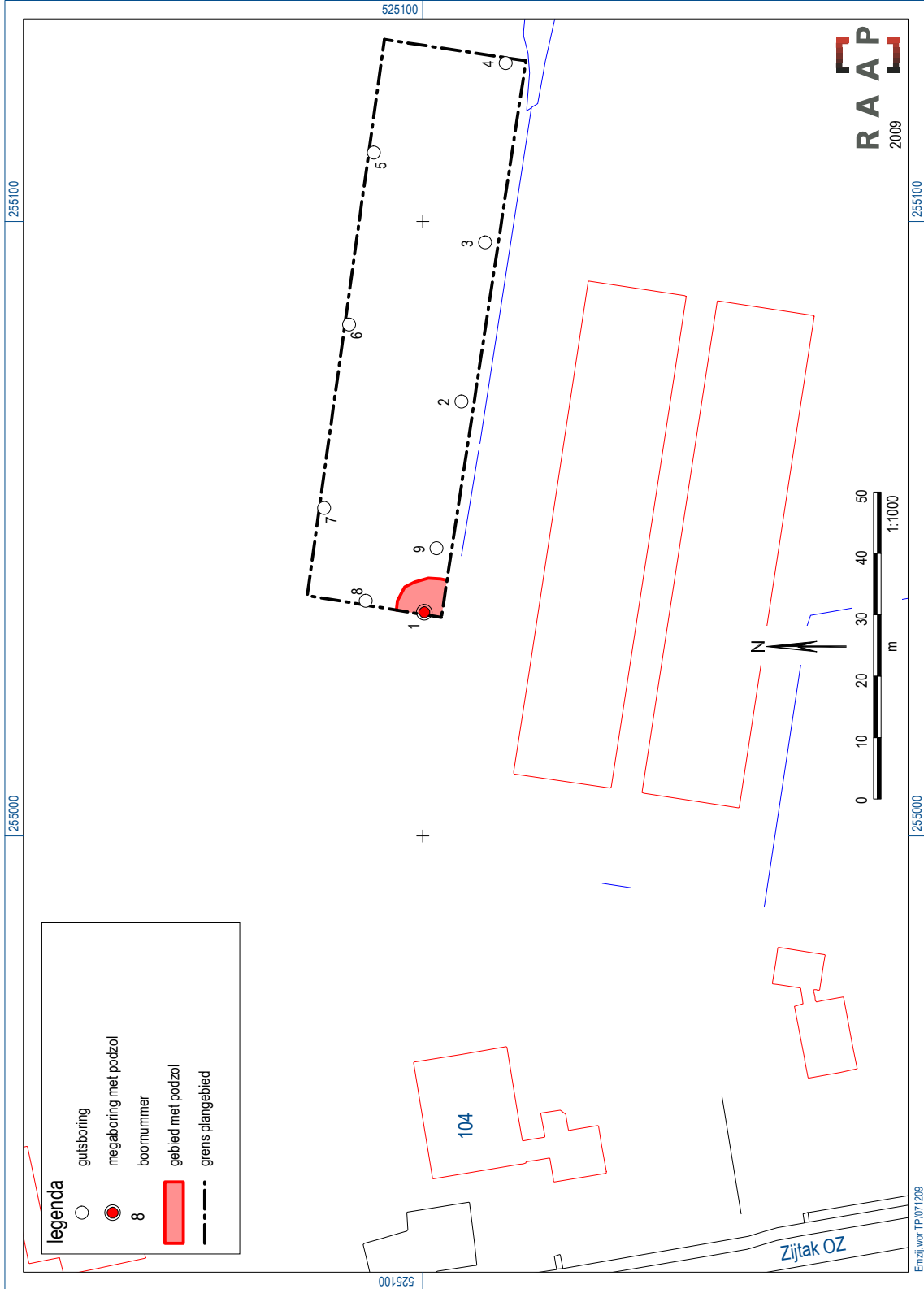
Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

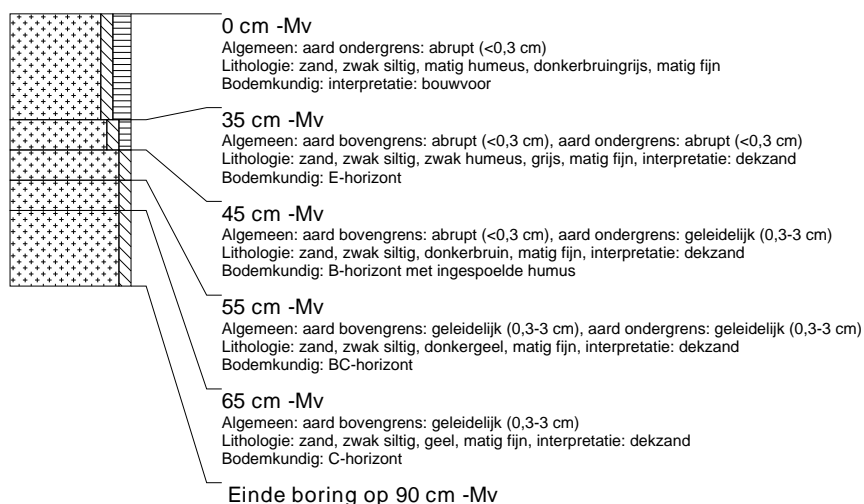
Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: EMZIJ-1

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-2

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-3

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-4

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-5

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-6

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-7

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-8

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

boring: EMZIJ-9

beschrijver: BVH/DOB, datum: 3-12-2009, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: goed, provincie: Drenthe, gemeente: Emmen, plaatsnaam: NIEUW AMSTERDAM, opdrachtgever: BEDRIJFSONTWIKKELING EXITUS BV, uitvoerder: RAAP Noord

---

Gemeente Emmen, Afdeling FRO
Beoordeling BO en IVO-K Plangebied Zuidtak OZ 104 Nieuw Amsterdam
Beoordelaar: drs. E.E.A. van der Kuijl (gemeentelijk archeoloog)
Datum: 11 januari 2010

Rapportage:

D. van den Berg en drs. B.I. van Hoof, 2009; Plangebied Zijtak OZ 104 te Nieuw Amsterdam, gemeente Emmen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. RAAP notitie 3341. Weesp.

Inleiding

Op 10 december 2009 hebben wij ter toetsing het bovenstaande onderzoeksrapport van RAAP ter toetsing ontvangen. Het rapport is opgesteld door RAAP archeologisch adviesbureau in opdracht van Exitus Bedrijfsontwikkeling b.v. Het onderzoek heeft betrekking op de nieuwbouw van een vleeskuikenstal ten oosten van de zijtak Oostzijde, ter hoogte van huisnummer 104 te Nieuw Amsterdam. De oppervlakte van het plangebied bedraagt 0,2 ha.

Archeologische verwachting van het plangebied

Volgens de IKAW geldt voor het plangebied een middelhoge trefkans op archeologische waarden. Er zijn echter geen archeologische vondsten bekend uit de omgeving van het plangebied. De bodem bestaat uit veengrond met een veenkoloniaal dek en zand ondieper dan 120 cm met humuspodzol. Op grond van de archeologische verwachting zijn door RAAP 1 megaboring en 8 gutsboringen gezet. Hieruit bleek dat in boring 1 in de top van het dekzand een podzolbodem aanwezig was. De bodemopbouw was in de overige boringen tot in de top van de C-horizont verstoord. Uit aanvullende boringen rond boring 1 bleek verder geen sprake meer te zijn van een intacte bodem.

Opmerkingen

Algemeen:

De opzet van het rapport voldoet aan de richtlijnen van de KNA (3.1) en de Richtlijnen voor een bureaustudie en een inventariserend veldonderzoek in de provincie Drenthe (versie 1.0, 21 maart 2006). Het rapport is kort en bondig geformuleerd.

Tekstueel en inhoudelijk:

Algemeen:

Het rapport is zeer bondig opgesteld. Het is voor de beoordeling en de beeldvorming voortaan wel prettig als er een foto van de onderzoekslocatie wordt afgebeeld. Tevens ontbreken uitsneden van de historische kaarten waaruit het historische grondgebruik blijkt. Indien mogelijk toevoegen svp.

p. 3.; Inleiding:

S.v.p. vermelden dat naast de KNA en de norm van de beroepsgroep ook de richtlijnen van de provincie zijn gehanteerd t.b.v. het onderzoek.

Advies

Wij gaan akkoord met het rapport van RAAP. Wij kunnen ons vinden in de aanbeveling van RAAP om geen vervolgonderzoek in het plangebied te laten plaatsvinden vanwege het vrijwel ontbreken van een intacte bodem en het ontbreken van archeologische indicatoren. Wij ontvangen graag 2 exemplaren van het definitieve rapport voor het archief.